

Išplėstinio kurso užduotis

Perskaitykite pateiktą tekstą ir jį aptarkite.

*Apibūdinkite **teksto tematiką**, keliamų **problemų aktualumą**.*

*Aptarkite teksto **argumentavimo būdus**, **stilistiką**.*

*Išsakykite **savo požiūrį** į keliamas problemas, **pagrįsdami tekstu ir savo patirtimi**.*

*Kalbėdami mintis dėstykite **nuosekliai ir aiškiai**, kalbėkite **taisyklingai**, laikykitės **kalbėjimo etikos reikalavimų**.*

Jums kalbėti skirtos 5 minutės. Likusį laiką (5 minutes) apie šį tekstą ir jame keliamas problemas diskutuokite su egzaminuotoju.

Mylint reikia būti pasiruošus kančiai Marcelijus Martinaitis¹

Pagyvenę žmonės, ypač patyrusieji represijas, apgailestauja arba net piktinasi, kad retai girdi žodžius, kurie jaunystėje jiems buvo svarbūs, kartais reiškė net gyvybę.

O juk šiandien taip pasigendamo patriotizmo samprata nėra sustingusi, duota visiems laikams, ji yra ir istorinė, ir nuolat pripildoma naujo turinio.

[...]

Gyvybingos kultūros sugeba daug ką perimti, asimiliuoti, pritaikyti sau, „nacionalizuoti“. Juk ir mes nesame tokie apkiautėliai, daugybę papročių, daiktų, gaminių, žodžių, net valgių sugebėjome perimti ir sulietuvinti.

[...]

Štai Vinco Kudirkos, Maironio, Jono Basanavičiaus, to meto poezijos prasminiai žodžiai buvo tėvynė, tėviškė, gimtinė, sodyba, senoliai, bočiai, prabočiai, tėvas, motina. Tai buvo tam tikri romantizuoti prisirišimo ženklai, vaizdiniai peizaže, religijoje, papročiuose, šeimoje. Tai kartu ir verbalinė agrarinės kultūros aplinka, žodžiai, iš kurių buvo išauginta savo krašto istorinė, kultūrinė, emocinė samprata, buvusi paveiki beveik iki pastarųjų dešimtmečių bei visą sovietmetį kaip uždraustos, persekiojamos praeities vaizdiniai.

Tos prie savo krašto prisirišimą reiškusios sąvokos šiandien yra gana pasikeitusios, kai kurios nusitrynusios ar prisipildžiusios naujo turinio. Koks poetas šiandien sueiliuotų, kad jo tėviškė ar gimtinė, sakysime, yra Vilniaus Lazdynai, namas Nr. x? Dauguma mūsų jau neturime namų, o gyvename tik butuose, kuriuos lengvai keičiame, perkame, parduodame.

[...]

O juk kažkada žodžiai *tėvynė, tėviškė* buvo tik bendruomeninės sąvokos, reiškė kaimą, tam tikrą gyvenimo būdą, nedidelę teritoriją, kurioje gyveno vienos gimininės kilties žmonės. Dabar matome, kas yra likę iš vienos ar kitos pagyvenusių, iš kaimų kilusių žmonių tėviškių, baigiančių savo amžių apleistuose laukuose, tarp dilgėlių ir griuvėsių.

[...]

Kai apie prisirišimą prie savo krašto laukiama vien gražių, formalių retorinių frazių, vadinasi, jis jau nėra savaiminis, vidinis, paveldėtas su praeities istorija, papročiais. Todėl dažnai kalbama apie tai, kas jau prarandama ar prarasta, užmiršta, kokių ryšių tarp mūsų nėra arba jų nejaučiame. O gal jau esame emigrantai ir savo šalyje? Kas mus dar vis sieja, kai mūsų gyvenamoji aplinka smarkiai pakitusi, tradicinės kultūros turinys ir iš jo kilęs savo krašto vaizdinys pastebimai

¹ Marcelijus Martinaitis (1936–2013) – poetas, eseistas, Lietuvos nacionalinės premijos laureatas.

netenka psichologinių bei emocinių įkrovų? Kai to nėra, patriotizmas, neturėdamas gilesnio kultūrinio turinio, tampa nacionalizmu. Arba pradedama tyčiotis iš savo istorijos, praeities asmenybių. Tada Lietuva tampa kažkokia tuščia geografinė erdvė, kurią taip nesunku palikti, išdalyti, parduoti.

[...]

Kartais manęs klausia, ar aš didžiuojuosi, kad esu lietuvis. Ne, niekur ir niekada. Nežinau, kaip tai daryti, kai, sakysime, vaikščioju Paryžiuje, žiūriu į Temzės upę arba grybauju Varėnos miškuose. Kas taip „besididžiuojanti“ mane matys – kaip amarą ant kopūstlapio?

Tikrai didžiuojuosi, kai Lietuvoje kas nors padaroma gero, sukurama, pastatoma, įvertinama kitose šalyse. O kaip ir kur reikia pūstis, nieko nepadarius, nesukūrus? Tuščio patriotinio pasipūtimo yra daug, ir jis net skatinamas. Labai mažai mes šiandien padarome, kad kas nors išliktų, įgytų tvarumo, kuris reikštų ir mūsų visų tvarumą, atsparumą.

Lengviausia puikuotis patriotine retorika, tam nereikia jokių pastangų, išmanymo. O juk kai tikrai kas nors mylima, apie tai garsiai ir visur nešnekama, kaip nešnekama ir apie tikrą kančią. Reikia žinoti, kad nuo meilės iki kančios yra labai netoli. Mylint reikia būti pasiruošus ir kančiai, kentėjimui. Tai patvirtina nesena mūsų istorija.

480 žodžių

Parengta pagal Marcelijaus Martinaičio straipsnį *Mylint reikia būti pasiruošus kančiai*, bernardinai.lt, 2011-05-30.

Prieiga internete <https://www.bernardinai.lt/2011-05-30-marcelijus-martinaitis-mylint-reikia-buti-pasiruosus-kanciai/>

Galimi klausimai diskusijai (pokalbį palaikančiam vertintojui). Pokalbį palaikantis vertintojas gali rinktis klausimus iš čia pateiktų arba užduoti kitus su tekstu ir jame nagrinėjama problema bei diskusijos eiga susijusius klausimus.

1. Ką šiandien reiškia būti patriotu, patriote?
2. Kas jums yra tėvynė? Ką laikote gimtąja vieta?
3. Poeto nuomone, kai žmogui tėvynės ir gimtinės sąvokos darosi neaiškios, tai ir patriotizmo idėja tampa dirbtinė, iškreipta. Anot jo, blogiausia, kai patriotizmas tampa nacionalizmu – savo tautybės aukštinimu žeminant kitas tautas. Kada, jūsų nuomone, patriotiškumas gali kelti pavojų?
4. Kaip poetas supranta didžiavimąsi savo šalimi, tuo, kad esi lietuvis? Ar sutinkate su tokia nuomone?
5. Ar pritariate minčiai, kad meilė tėvynei reikalauja aukos ir kančios? Pagrįskite savo nuomonę.